

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

No 2. Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 7 Januari 1855. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. IX årgången.

Tschertschenser.
 Kaukasisk Tartar.
 Adighes "Work" med dotter.

Georgisk flicka.

Lesghier.
 Immerier.
 Invånare i Kabardah.

På Kaukasus.

Det vestra Kaukasus, Tscherkesserne. — Det östra Kaukasus, Tschetschenzerne. — Schamyl och hans Myrider. — Kaukasierne på slätten, Kabardaherne. — Immerierne och deras grannar. — Georgier och Georgiskor.

I den klippborg (den "tusenspetsiga," såsom Orientalerne kalla den), som från Svarta hafvet sträcker sig bort till det Caspiska, har den i Östern utbrutna fatala striden funnit ett väldigt genljud. De kaukasiska bergens hittills obetvingade söner, med det glödande Ryss-hatet i hjertat, hafva mäktigare än nånsin sammanskokkat sig; från de höga kala alpkedjorna igenom de ogenomträngliga skogarnes trakter, ända ned till slättens moras och säfvetäckta träsk brusar krigsropet och åter bära de långmanige hästarna Schamyls obevklige Myrider igenom stepperna till den vilda förödelsestriden. Schamyls senaste seger vid Kasbek, som hade till följd ett stort antal ryska adelsfamiljers fångenskap, har vida omkring spridd skräck och bestörtning, och det af Kaukasierne sedan länge förda bergskriget tyckes till och med vilja antaga en annan karakter, alldenstund Tiflis, Georgiens hufvudstad, betecknas såsom den, der utan afbrott hotas af bergens tappra söner.

Det besvärliga nät, hvarmed Ryssarne omsnärja Kaukasus, för att kufva dess inbyggare, erhöi den första stora refvan, då Ryssarne under loppet af förlidne vår öfvergåfvo och med egen hand förstörde de af vestmagternas flottor hotade fästningarna vid Svarta hafvets kuster, dock med undantag af Anapa. Vestra delen af Kaukasus, hvars olika folkslag, såsom Adighér, Abchaser, Ubycher, Schapssueher o. s. v., inbegripas under det gemensamma namnet Tscherkesser, ernådte åter fri kommunikation med hafvet, hvilken Ryssarna väl icke helt och hållet varit i stånd att afskära, men dock betydligt hindrat. Tillika återvände till sitt hemvist den gamle Tscherkesser-fursten Sefir Bey, som på Rysslands inrådan länge hade lefvat som sultanens fånge i Adrianopel, medbringande det gamla hatet och stridsmodet.

Tscherkesserne, bland hvilka Adighés ridderliga stam framstår för alla andra, voro i allmänhet för Ryssarne ej så far-

liga fiender som de krigare, hvilka lyssnade till Schamyls stämma. Deras furstar (Pschi) och ädlingar (Work, Usden) kommo sällan öfverens om större företag under en mans ledning, emedan deras inrotade oafhänghetsinne alltid förledde dem till misstroende, när de uti en enda mans händer nedlade en alltför stor magt. Deras krigiska företag inskränkte sig därför alltid till flyktiga ströftåg och öfverfall, för hvilka Kubans stränder hufvudsakligen blef skådeplatsen. Likasom hos alla Kaukasus' folkslag verkade jemte hat till Ryssarne och kärlek till friheten begäret efter rof och byte lika starkt.

Alldenstund enskilda stammar bland bergsfolket, åtminstone skenbart, hafva underkastat sig Ryssarne, så möter man ofta anhörige af desamma bland de ryska besättningarna, och till och med för skogarnes vilda sönder är tillträde ej nekadt, kanske emedan man, genom utvecklandet af de stora militäriska apparaterna, väntar att på dem göra ett helsosamt intryck.

Kosack-staden Jekardinerodar vid Kuban besöka Tscherkesserne som oftast; men första blicken visar, att desse stolta, fritt omkring sig blickande männer icke äro hemmastadde på dessa smutsiga gator och bland denna i kaserner inhysta befolkning. Icke heller är deras vistande af varaktighet, ty en af de första nätterna hopsnöra de kanske i fientlig afsigt sin "schaska" och "kinschal", kasta sig på de gnäggande hästarna och rida åstad åt Kuban. Derefter rasar plötsligen död och fördref längs flodens stränder; himmelen får en blodig rodnad, förkunnande en rysk kreposts (liten fästning) eller en Kosackstanitzes (by) brand, och innan de förtryckte erhålla hjälp, har fördet mesta allt blifvit jemadt med jorden, allt som hade lif dödadt eller redan släpadt till bergen i fångenskap. Men ofta händer det, att återtagat dock icke går så lyckligt för sig; de ryska besättningarna i närheten hafva blifvit alarmerade och en strid emellan ryttare utvecklar sig på steppen, hvilken efter regeln är så mycket mera rasande, som Tscherkesserne blott nödtvungne qvarlemnna sina döde åt fienden på platsen. För att rädda en höfdings lik, offra de sig ibland hundradetals åt döden.

Sedan de återkommit till sina berg, der

de bo jemte hvarandra i "Auls" af 60 till 70 hus, fira deras barder (kallade Kikoko) de stupade med minnessånger, under det att hela stammen visar de döde den sista hedern. I omvänt förhållande äro Ryssarnes bergståg icke mindre rika på blodiga episoder, och den vid sådana tillfällen för hus och hem kämpande Tscherkessern är, i sina berg och skogar gynnade af terrängen, en så mycket farligare fiende. Nästan ännu mer förtviflad än för hus och hem kämpar han vid dylika tillfällen för sina heliga rum, vanligen gamla ekar med märkna träkors, hvilka härstamma från föregående århundraden, då kristendomen var utbredd i bergen. De Tscherkesser, som nu, dock utan fanatism, bekänna Islam, hålla fortfarande den gamla symbolen af sina förfäders tro i ära, och ofta hopade sig högar af lik på hvarandra, för att göra den starkt påträngande Ryssen stridig besittningen af ett dylikt heligt träd. De högt upp i bergen boende Osseterne och Suaneterne höra enligt namnet till de kristne Kaukasierne; men hafva så temligen seder och bruk gemensamma med sina mohamedanska stamförvandter. Det har behagat vår tid att poetisera Tscherkesserne öfver all höfvan, och om man ser Adighés Usden, huru de uppträda med vackra hufvudformer, stolt ridderlig hållning och rörelse, med eldigt öga och ledigt tal, så förledes man lätt att tro på fullkomligheten hos en menniskorace, hos hvilken fetma anses vanärande. Tapperhet, frihetssine, kärlek till hemmet, förnöjsamhet, kyskhet och gästfrihet är något som i hög grad utmärker Tscherkesserne likasom nästan alla obildade folkslag; hatet till främmande och hårdheten mot fiender låter förklara sig af omständigheterna; men deremot icke svartsjukan mot grannar och vänner, och hämndgirigheten, som ofta har fört till inre stamfejder och helgat blodhämnden; likasälitetet misstroendet, förställningskonsten och det omätliga begäret efter sin nästas gods, i hvilket fall de icke anse tjufveri för något vanhedrande utom då de låta gripa sig på bar gerning. Det för våra åsigtter och grundsatser vidriga bruk att sälja flickor till de turkiska magnaternas harem, visar sig uti en mildare dager, då man vet, att de sålda hufva att vänta en bättre lott än i hemmet,

hvarest de blott lefva i en förtryckt ställning.

Folken i det östra Kaukasus, bland hvilka Tschetschenzerne, Lesghierne, Inguscherne och Kasikmykerne äro de förnämste, stå i det hela tillbaka för de vestra i ridderliga dygder. Att de hafva blifvit farliga fiender för Ryssland, är Lesghiern Schamyl Beys verk, för hvilken det lyckats att skapa en nästan ordnad militärmagt och inre förvaltning. Näst efter Tscherkesserne, hvilka bilda hufvudkärnan af hans magt, hafva männen från Lesgistan och Dagestan samlat sig omkring den entusiastiska krigaren, hvars bragder egentligen först rigtade Europas uppmärksamhet på Kaukasus. Schamyl är några och femtio år gammal, af medelmåttig vext och smärta, smidiga former; han har, änskönt hans skägg i förtid gränat, oförsvagad bibehållit sin kropps hela styrka, och till fot som till häst är det få bland hans landsmän som kunna jmföra sig med honom. Sin boning har han uppslagit uti det inre af Tschetschina, omhägnad af berg och skogar; några tusen ryttare, kärnan af Ryssarnes fiender, äro här på hvilken timma som helst färdige till kamp, och bland dem bilda åter Myriderne ett slags helig skara såsom de tappreste bland de tappra. Hvad Schamyl med sina af hat till Ryssarne, af frihetssinne och trosifver hänförde krigare sedan årtal uträttat, är alltför bekant, att man här behöfver upprepa det. Må vi emellertid icke glömma, att hans klokhet är ännu mer berömvärd än hans tapperhet; ty det var endast genom den förra det lyckades honom att förena de olika stammarna i det östra Kaukasus till gemensam verksamhet. Öfver de vestra stammarna, Tscherkesserne, sträckte sig aldrig Schamyls magt, dock tyckes i senare tiden hans inflytande allt mer och mer sprida sig öfver hela Kaukasus, visserligen icke utan den inskränkning, som han finner uti de enskilda furstarnes svartsjuka och oafhängighetssinne. Sistnämnde omständighet är äfven orsaken, hvarför Schamyl företrädesvis förer sina strider i det östra Kaukasus, hvarest Tiflis bildar Ryssarnes förnämsta bolverk.

Bergens "fria folk" beteckna vi bäst såsom tvenne stora härläger, förenande i vester Tscherkesserne, i öster Tschetschen-

zerne. Deremot hafva de på slätterna boende Kaukasierne, såsom Kabardaherne, redan för flera år sedan underkastat sig Ryssarnes herravälde. Mindre tillgifne Islam och mindre stridslystne än sina bröder i bergen, kunna de dessutom på sina flacka landsträckor icke göra de ryska kolonnerna stort motstånd. Ibland kämpa de än frivilligt, än tvingade till och med mot sina stamförvandter, dock äro de för Ryssarne alltid opålitliga trupper och alltid dem i sitt inre obenägne, så att de blott vänta på Schamyls fortfarande krigslycka för att afskudda sig det ryska oket och undvika Schamyls hämnd. Om än Kabarderne för det mesta förblefvo likgiltiga för hjeltens afhänyckning glödande uppmaning, så veta de dock att då och då i hemlighet räcka honom en hjälpsam hand emot de af dem hotade Ryssarne.

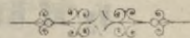
Det samma kan gälla om samtliga Rysslands transkaukasiska folkslag, hvilka, med det enda undantaget af Armenierne, öfverhufvud dela obenägenheten för det moskowitziska herraväldet och på långt när ännu icke smält sorgen öfver den fordna oafhängighetens förlust. Således hafva Imerierne senast 1820 försökt sig i ett stort uppror, och för alla dessa folkslag och stammar torde kanske det ögonblicket komma, då de alla förena sig med Schamyl. Skulle Tiflis verkligen falla i Tschetschensernes händer, då vore redan ögonblicket inne.

Dessa folkslags kroppsliga skönhet, till hvilka äfven höra Georgierne, Gurierne och Mingrelierne, tyckes under alla förhållanden oföränderlig, och således hafva Injerierne äfven under smuts och elände och i sina trasor förblifvit ett herrligt människoslag. Ännu mera gäller detta om Georgierne, som i sitt rikt välsignade land äfven befinna sig uti en materiellt bättre belägenhet, änskönt de föröfrigt hafva ett trögt lynne. Med undantag af Adighéerne finnes intet skönare folk än Georgierne, hvilka framför de förra hafva en drägt, som låter deras kroppsliga företräden visa sig i den mest glänsande dager. Öfver den af siden mörkfärgade Archeluken (åtsittande lifrock), som sammanhålls af en silfvergördel, bära de den öppne "Burken" af rödt eller blått sammet, rikt broderad med silfver och vida nedhängande ärmor; hufvu-

det betäckes af den höga pyramidformiga mössan af svart fårskinn; de fina roda åtsittande stöflarna räcka öfver knät och upptaga de svarta vida byxorna; "scharchka," "kinschal" och pistoler fulländar krigaren, som fantasien knappt fullkomligt kan skapa sig.

De georgiska qvinnorna, smärta och af den renaste proportion med fina välbildade ansigten och stora svärmiskt glödande ögon, höra till de skönaste bland sitt kön; de sakna blott hjerta och sinne, hvilket vi Européer äro vande att söka hos qvinnan. Med afseende på det yttre stråla Georginnorna i bländande skönhet, hvilken de, likasom karlarne, veta att höja genom den mest pittoreska kläddrägt. Ibland ser man dem i den korta "Sarafanen," för hvilken de älska lysande färger, ibland åter i den långa hvita "Tschadran," hvilken behagligt omhöljer hela kroppen och retande låter ana kroppens smärta former; vida benkläder af rödt siden räcka ända ned öfver de små fötterna, hvilka omslutas af näpna tofflor, och i gång, hållning och rörelse taga de lofven af den mest fulländade parisiskan. En del af det angenäma intryck; som dessa förtrollande uppenbarelser framkalla, fördystras dock alltid af den tankan, att äfven bland dessa vandra de skönaste som slafvinnor till Konstantinopel för att pryda ett eller annat harem.

Änskönt trosförvandt med Ryssarne och sedan ett halft århundrade införlifvadt med det stora nordiska riket, är dock bland Georgierne icke allt sinne för friheten qväfdt, och mer än detta och den stridslust, hvilken Schamyl bemödar sig att uppelda, verka de historiska minnena bland folket. Georgien har en mycket gammal historia, bekände sig redan år 320 till den kristna tron och hade ända till slutet af förra århundradet sina egna furstar. Ett folk med sådana minnen blir aldrig helt och hållet underkufvadt, och mer än engång sedan Ryssland tagit det i besittning har det försökt att återvinna den förlorade friheten. Ryssland, som hittills i Orienten blott haft råa, okultiverade folk till motståndare, har alltid gått segrande ur striden, men ett sorgligt utsäde ligger doldt i de georgiska länderna, och under den inbrutna vintern tyckes det, värdadt af hjelten Schamyl, vilja spira upp till en för Ryssarne ulycksbringande skörd.

Vy af Krigsteatern
i fogelperspektiv.

1. Bukowina.	6. Karpaterkedja.	12. Bukarest.	17. Bender.	24. Floden Dniester.	29. Silistria.	34. Baltschik.	38. Consta.
2. Sereth.	7. Moldau.	13. Walschiet.	18. Akerman.	25. Donau.	30. Hirsova.	35. Balkan.	39. Bosfor.
3. Floden Sereth.	8. Botuschan.	14. Ottenitza.	19. Kilia.	26. Bulgarien.	31. Matschia.	36. Burgas.	40. Skutari.
4. Stebenbürgen.	9. Jassy.	15. Giurgewo.	21. Faltzi.	27. Schumla.	32. Babadagh.	37. Adrianopel.	41. Marmot.
5. Kronstadt.	11. Bralls.	16. Bessarabien.	23. Floden Pruth.	28. Rustschuk.	33. Varna.		

42. Dardanellerne.	46. Besika-Bay.	51. Roli.	52. Sinops.	60. Stavropol.	63. Floden Don.	68. Nicolajef.	70. Cherson.	75. Sebastopol.	80. Bugten vid Caffa.
43. Gallipoli.	47. Berget Ida.	53. Trebizond.	54. Angora.	61. Kankassiska berg.	64. Rostov.	69. Hyn, uti hvilken cogländaren Ho-	71. Berislaw.	76. Eupatoria.	81. Kertsch.
44. Sullanieh.	48. Berget Olymp.	54. Angora.	55. Tokat.	62. Ny-Tseherkark och doniska kosackernes slätland.	65. Asow.	72. Perekop.	77. Balaklava.	82. Anapa.	
45. Banarbatki.	49. Brussa.	50. Ismid.	56. Amasia.	57. Niksar.	66. Asowska sjön.	73. Krim.	78. Aluschia.	83. Svarta hafvet.	
			58. Erzerum.	59. Kars.	67. Odessa.	74. Simferopol.	79. Caffa.		

Vandringar på Krim.

H.

Landets historia. — Eupatoria. — Sebastopol. — Balaklava. — Inkerman. — Tartarer och tartariska byar. — Hufvudstaden Baktschi-Sarai. — Khanens palats. — En stad med ärliga judar. — Simferopol, Ryssarnes hufvudstad. — Salomons nedgrädda skatt. — En underbar trappa.

Halfön Krim, som från den smala remsan vid Perekop hänger temligen fyrkantig ut i det Svarta hafvet, är ungefär så stor som Sachsen, Hannover, Würtemberg och Baden tillsammans tagne och sönderfaller i tvenne helt och hållet olika delar, steppen, som betäcker tre fjerdedelar, och det Ryska Schweiz eller södra kusten, ett intagande bergland.

Landet har sedan urminnes tid spelat en temligen framstående roll i historien och i synnerhet är den södra och östra delen rik på historiska minnen. Ännu innan Grekerne anlade kolonier på Tauris, såsom halfön då kallades, läto de der Iphigenie tjena som Dianas prestinna, derefter byggde de städerna Chersonesus och Penticaëum (senare Bosphorus, nu Kertsch), Theodosia (nu Kaffa), Cytæa, Nymphaëum (nu Apuk), Lampas och andra. Omkring femte århundradet före Kristus höjde sig konungarne af Bosphori rike, bland hvilka den mest framstående var den store romarfienden Mithridates. Från femte århundradet efter Kristus öfversvämmades Krim af barbarhorder, som omvexlande förträngde hvarandra, af Gother och Hunner, Avarer och Chazarer, slutligen af Mongoler och Tartarer under Tschingis Khan, hvars efterträdare voro Krims Khaner eller furstar, tills landet eröfrades af Ryssarne, och dessa Tartarer utgöra ännu i dag flertalet af invånarne. Det mäktiga Genua spelade också två hundra år, från 1270, en glänsande roll på Krim. Det erhöll tillstånd, att, i stället för den förstörda staden Theodosia, få bygga en stad, som kallades Kaffa, der anläggas nederlag för varor och idka handel. Icke nöjde härmed, anlade Genueserne mer eller mindre betydande nederlagsstäder vid hela södra och vestra kusten och än i dag ser man ruiner af deras fästningar vid Sebastopol, Balaklava och på ön Töman.

När man, likasom de förenade Engelsmännen och Fransmännen på sitt tåg till

förstörandet af Sebastopol, beträder Krim, vid Koslof eller Eupatoria, finner man sig mycket bedragen i sina förväntningar, ty staden, näst Baktschi-Sarai, den mest karakteristiska Tartar-stad, är en af de tråkigaste, man kan tänka sig. Den ligger i en träd- och skoglös torr trakt, och har trånga, smutsiga gator och, liksom ett regimente soldater, uppställda väderqvarnar längs med strandbrädden. Före eröfringen genom Ryssarne var den en af de viktigaste på halfön och räknade öfver 20,000 invånare, nu knappt 7000, hvilka, med undantag af de ryska embetsmännen och kanske 1200 Judar, alle äro Tartarer. Bland desse är mongoliska ansigtbildningen den rådande; små, snedt stående ögon, framstående kindben och plumpa ansikten åtskilja steppens Tartarer från de sköna bergboerna, som hafva mera likhet med Turkarne. Så stor och djup bugten än är och så god ankarbotten den än har, är den dock blottställd för alla vindar, med undantag af nordavinden, och handeln är härigenom mycket obetydlig.

Härfån höjer landet sig småningom till berg, hvilka vid Sebastopol bestå af hvit krita.

Sebastopol, som under senare tiden så ofta beskrifvits, att vi väl kunna underlåta att säga mer om detsamma, ligger midt ibland Krims intressantaste fornlemningar. Bugten är den, som den gamla geografen Strabo beskrifver under namn af Ktenos och Tartarerne kallade den lilla staden, hvilken de innan Ryssarnes ankomst bebodde, Atschiar (den gamla), hvilket namn Katharina II förvandlade till det prälände "Sebastopol" (som NB. uttalar Sebastöpol).

Landsträckan till Inkerman-dalen på ena och hafsviken vid Balaklava på andra sidan är den, som Strabo beskrifver under namn af det herakleotiska Chersones. Här lågo de berömda städerna Chersonesus, Eupatorium och Pontus Symbolorum. Ännu för ett halft århundrade sedan såg man praktfulla ruiner, t. ex. portar och torn; nu finnes icke en sten på den andra, knappt till och med ett spår, likasom om Ryssarne hade använt mycken möda, för att icke blott tillintetgöra det besegrade folkets nationalitet, utan jemväl hvarje spår af ett tidigare herravälde. På vestra ändan af "sydkusten" eller det

ryska Schweiz står ett kloster, helgadt åt den helige Georg, d. v. s. en mängd små hus och kyrkor, som äro uppbyggde på öfre randen af den här nästan 400 fot höga hafstrand. Från dessa hus, som skola intaga just samma plats, hvarest en gång Dianas tempel stod, är en brant sluttning ned till en brunn och derefter i skuggan af träd ned till strandbrädden. Till höger springer kusten långt ut i hafvet; det är Cap Parthenon (Jungfruns udde) och här hafva vi då skådeplatsen för komedien "Iphigente på Tauris," hvilken för alla tider är helgad genom poesien.

Ungefär nio werst från klostret ligger Balaklava, en stad, som är bekant från de äldsta tider. I bugten samlade sig i uråldrig tid grekiska sjöröfvere, antingen för att dela det gjorda bytet eller rusta sig till nya företag och de kallade den Symbolos (föreningens hamn). Romarne gjorde den till Portus Symbolorum och Italienarne till Cembala. Bala skall vara ett försämradt *bella* (skön). Bugten drager sig som en hake in i landet, är djup, fri för klippor, utan sandbankar vid inloppet och skyddad mot alla vindar. Bergen äro väl fem gånger så höga som vid Sebastopol och då bugten drager sig tillbaka bakom desamma, så ligga skeppen här helt och hållet gömda.

Staden Balaklava har ett helt och hållet ödsligt utseende och nästan alls ingen bandel och ingen handtering. De trånga gatorna, stenläggningen och husens föråldrade form kunde väcka den tanken, att man här betraktade en stad, som legat tusen år under jorden och först nu åter blifvit uppgräfd. Att den är gammal, vet man; men efter all sannolikhet har den också bibehållit den form, som den fick af den första grekiska kolonien. Ruinerna äro betydliga: stora ännu stående torn, murar och halfva kyrkor.

Från bergshöjden har man en intagande utsigt öfver hafvet, från hvilket man alls icke varseblir staden, emedan den ligger undagömd långt in i bugten. Den senare är berömd af tvenne fisksorter, "kaphat" och "natuch" och föröfrigt så rik på fisk, att den ibland hvimlar deraf. När det stormar utanför, komma äfven hela svärmar af delfiner in i den säkra hamnen, hvarest de då skjutas af folket.

Balaklavas invånare äro nästan uteslu-

tande Greker, hvilkas ärlighet icke just skall vara mycket stor. De äro afkomlingar af tappra sjörofvare från Morea, hvilka visade ryska regeringen i kriget mot Turkarne under Katharina II:s regering vigtiga tjänster och erhöilo därför som belöning här land sig anvist.

Vägen från staden går temligen brant uppför till bergen, som omgifva den sköna Baidar-dalen, hvilken anses för den täckaste på hela Krim.

Innan vi vandra längre åt söder, göra vi en utflykt till Inkerman, en liten stad. Man finner här en bokstalligen underjordisk stad, som är uthuggen i berget, som går längs med begge sidorna af dalen. Således ser man här hus och kyrkor, kloster med långa gångar och celler, grafvårdar och fästningsverk med tinnar och torn. Oafsedt det intresse, som detta märkvärdiga menniskoarbete företer, är dalen Inkerman med den lilla floden också pittoreskt behaglig, churuväl helt och hållet ödslig. Bufflar, får och getter äro i allmänhet invånarne och de taga alltid snart sin tillflykt till hålornas skuggor, för att undandra sig den brinnande solhetan, eller stilla sin törst ur stengrafvarne, hvilka nu tjena till vattenbehållare för djuren. Getter samla sig omkring altaren och fåren lägga sig i kyrkorna, uti hvilka fordom munkarnes sånger genljödo. Grodor, ormar, tarantlar och andra kräk, för hvilka människan har en naturlig afsky, hafva här sin ostörda vistelseort, men de äro icke de enda som den resande har att frukta, ty luften i Inkerman-dalen är genom de pestaktiga träsken så förskämd, att man utan tvivel genom ett längre vistande derstädes skulle komma att känna ganska menliga följder.

Också i bergen vid Balaklava-viken finnas dylika hålor, men de äro bättre bibehållne och invändigt beklädda med mångfärgad marmorhård stucc, så att de genast kunde bebos.

Från Inkerman vandra vi på vägen till Bakttschi-Sarai och Simferopol. På vägen se vi folket arbeta på fältet. En Tartar-by har ett besynnerligt utseende, ty den liknar ganska mycket en kaninboning, emedan husen hänga vid bergen eller äro ingräfde uti desamma. Alldenstund de blott hafva en våning och de flata taken på ena sidan fortgå jemt med jorden, kan man tillfälligtvis råka upp på en husrads tak innan man vet ordet af. Det inre af dessa hus är lika så originelt. Karlar och fruntimmer sitta der

på äkta asiatiskt vis på golfvet och röka ur långa pipor och barn med rödt färgadt hår, ögonbryn och naglar — tartarisk skönhet! — drifva fördetmesta omkring utan all slags beklädnad och behängde med amuletter, som skola skydda mot trolldom.

Ibland möter man äfven rika karaitiska Judar i sin egendomligen prälande drägt och — tyska landtboer, kolonister från Schwaben, hvilka hafva helt och hållet bibehållit sin gamla Schwabiska kläddragt, icke att förglömma Zigenerne, hvilka i Krim finnas i stor mängd och draga omkring som tjufvar, gycklare och musikanter.

Byarne se i allmänhet ganska täcka ut, emedan de nästan utan undantag äro belägne vid något flytande vatten, som i detta torra land är alldeles nödvändigt för vattning. Ekar, bokar, körsbärs-, äppel- och päronträd äro allmänna längs med bergen, ja till och med uppå desamma; trädgårdar, ängar och åkerfält omvexla med trädgrupper och små skogar af mullbärs-, granat-, aprikos- och valnötträd, hvilkas löfrika kronor gifva det hela utseendet af en yppig vegetation. I synnerhet äro valnötträden Tartarernes favoriter och sedan de här uppvext till en ofantlig storlek, finner man dem ofta utbredande sina grenar öfver hyddorna, betäckande dem med sin skugga. Emedan Tartarerne bekänna sig till Islam, finner man i hvarje by en liten moské, från hvilkens oansenliga minaret de troende kallas till bön. Tartarerne äro upprigtigt fromma och utföra troget sin tros föreskrifter, ty de äro vänlige, gästfrie och ärlige. Alldenstund Islams enkla former synnerligen egna sig för ett herdefolk, så som Tartarerne äro, hafva äfven alla de ryska missionärernas försök att omvända dem till kristendomen varit fruktlösa. Detta låter visserligen äfven förklara sig af det djupa hat de hysa till Ryssarne, hvilket man just icke heller kan förtänka dem, då man påminner sig, med hvilken grymhet det arma folket behandlades af Potemkin och dennes medhjelpare.

Änskönt staden Bakttschi-Sarai har förlorat mycket af sin prakt och blott till en tredjedel undgick eröfrarnes förstöring, är dock denna Tartar-khanernas forna hufvudstad ännu alltid nog intressant, i synnerhet som den är den enda stad på Krim, som af Katharina II erhöil den företrädesrättighet att blott bebos af Tartarer och sålunda bibehållit den största nationalkarakteren.

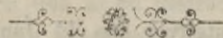
Läget är vackert vid Dschorok Su och bergens branta väggar; invånarnes byggningar, seder och lefnadssätt äro helt och hållet orientaliska; man ser bazarer, moskéer med minareter, kiosker, begravningsplatser med skogar af cypresser, terrasser, trädgårdar och vinplanteringar, talrika brunnar och många rinnande kristallklara källor. Gatorna äro visserligen, enligt bruket i Orienten, trånga och uselt stenlaggda, och emedan nästan alla arbeten utföras på gatan, är den fördetmesta spärrad, så mycket mer som staden äfven är stapelplats för frukt, tobak, hampa, spanmål m. m. för det kringliggande landet.

Khanens palats är obestriddigt den prydligaste byggnaden på Krim och man bör gifva ryska regeringen det beröm, att den, vid reparationen af detta palats, har låtit bibehålla dess ursprungliga karakter ända till färgerne på dess målningar. Till och med möbleringen är orubbad. Detta palats företer sig som en skapelse af orientalska berättare och det låter endast jemföra sig med Alhambra i Spanien. Man ser ännu dess harem med trädgårdar och bad, den tornformiga kiosken, audienssalen med det med galler inhägnade galleriet, på hvilket khanens favorithustrur torde, osedde, betrakta adelns och militärens glänsande församlingar. Nu är det visserligen en stor graf, intet steg utom portvaktarens och de få främlingars, som låta föra sig omkring uti detsamma, åter-skallar i de gyllene salarne.

Bakttschi-Sarais förstäder utbreda sig temligen vidsträckt sammanblandade med kiosker, villor, qvarnar, trädgårdar, ett ofantligt antal moskéer med sina dömer och minareter jemte en skog af små torn — det är alla skorstenarne som äro byggde på detta sätt — allt bidrager att göra bilden intagande.

Så som invånarne i dag jemrande berättar, var Bakttschi-Sarai före eröfringen en i sanning praktfull stad. Ryssarne utöfvade visserligen vid detta tillfälle ett sjelfsväldigt barbari, ty de plundrade icke blott invånarne, utan förstörde till och med grafvarne, emedan de uti dem hoppades finna skatter, och nedrefvo hela gator.

(Forts.)

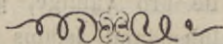

Hittadt.

"Ers höghet täcktes observera, att här finnes ännu en orden, som fallit på golfvet."

"Så, — gör intet till saken, — tycker ni om granlåten, så behåll den sjelf."

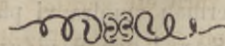

Humoristiskt.

Qvinnans värde. En amerikansk plantageegare satt till långt in på natten med en vän från staden vid en butelj vin. En ung vacker negrinna uppvaktade och underhöll dem med dans och sång. Då vinet steg den främmande förmycket i hufvudet, bad han slafvinnan hemta ho-

nom friskt vatten. Men husbonden gar henne en vink att stanna och gick ut. En stund derefter visade sig världens hustru med en kruka vatten, men genomvåt inpå bara kroppen af det nedströmmande regnet. Förundrad och frågande blickade den främmande på plantageegaren, hvilken helt lugnt sade: "Ni förundrar er,

att jag midt i natten i ett så fasligt väder sänder min hustru i stället för min slafvinnna till den betydligt aflägsna källan. Den saken är temligen enkel. Slafvinnan kostar mig 50 dollars, men en hustru får jag för intet.

Å denna Tidskrift, som utkommer hvarje Söndag, kan, med 6 R:dr 32 sk. bko. prenumereras å alla Postkontor. Boklådor och hos utgifvaren, som sjelf betalar postförvaltare-arvodet, och kringbärarelönen här i staden.

Härmed följer: Bihänget, "Skyddslingen", pag. 9—16.

Nästa N:o utgifves den 14 Januari.

C. PETERSENS OFFICIN 1855.